

Stavnsbåndet er ophævet. Det gælder dog ikke for mennesker, som bor på institution, og som ikke er i stand til at give et informeret samtykke.

Serviceoven § 129 bestemmer, at en person, som ikke kan give et informeret samtykke alene kan flyttes, hvis det er absolut påkrævet. Det er kommunen, der kan indstille til flytning, og det er Statsforvaltningen, der tager stilling til, om betingelserne er opfyldte. Det er en vigtig lov, som beskytter borgeren mod at blive flyttet fra sit hjem, blot fordi kommunen synes, at det er mere hensigtsmæssigt, at borgeren bor på institution. Det fremgår direkte af bemærkninger til loven, at økonomi ikke må indgå ved overvejelserne af, om en flytning er absolut påkrævet.

Men bestemmelsen har en bagside, som jeg er overbevist om ikke var tilsigtet, da loven blev vedtaget.

Bestemmelsen betyder, at et menneske, som ikke kan give et informeret samtykke på grund af en hjerneskade reelt er stavnsbundet til den første institution, man er flyttet ind på. Det er svært at forestille sig en offentlig institution være så dårlig, at det er absolut påkrævet, at borgeren flyttes, for der er selvfølgelig et uddannet personale, der kan sørge for den basale omsorg og pleje, og der er ikke hul i taget eller andre forhold, der kan gøre det absolut påkrævet at flytte.

Men man kan sagtens forestille sig, at der er en anden institution, hvor den pågældende vil trives og udvikle sig langt bedre. Handicappede mennesker er lige så forskellige som alle andre, men hvis borgeren ikke mentalt har evner til at give et informeret samtykke, er flytningen umulig, selv om personalet, familien og kommunen alle er enige om, at den handicappede ville få det meget bedre på en anden institution.

Hvis familie og kommune er enige om, hvad der er det bedste, er det min fornemmelse og erfaring, at der ikke skal ret meget til, før man konstaterer, at der er givet et samtykke, selv om man objektivt kunne stille spørgsmålstejn ved, om den handicappede har forstået, hvad man sagde ja til.

Problemet opstår, når der ikke er enighed.

En sag som Højesteret behandlede i 2009 (UfR 2009.2356) illustrerer dette. En kvinde, der var mor til to børn, var blevet svært hjerneskadet, og hun var flyttet ind på en institution ganske tæt på hjemmet, hvor børnene boede med deres far. Faren og børnene flyttede på et tidspunkt til Fyn, og selv om hun ikke havde nogen forståelse for sin situation og derfor ikke kunne give informeret samtykke, flyttede hun til en institution, der lå midt mellem hendes forældres bopæl og børnenes bopæl på Fyn. Alle har givetvis været enige om, at det var godt for hende, at hun kunne få besøg både af sine forældre og af sine børn og mand, og det har det utvivlsomt også været. Det ændrer dog ikke på, at iflg. loven skulle det have været forelagt Statsforvaltningen, der alene kunnet godkende, hvis flytningen var absolut påkrævet.

Efter nogle år flyttede søgte manden om at få moren flyttet til Fyn, da den lange køretur var blevet en belastning for børnene. Forventningerne til besøget blev under køreturen på 2-3 timer skruet for højt op, og skuffelsen blev så meget større, hvis de ikke kunne få kontakt til moren. Børnene var begyndt at reagere voldsomt psykisk på belastningen, og kvindens forældre var nu så gamle, at de uanset hvor hun boede ikke magtede at besøge hende. Derfor ønskede faren, at hun flyttede tæt på børnene igen, men kommunen var opmærksom på § 129, og Statsforvaltningen vurderede, at flytningen ikke var absolut påkrævet. Manden klagede hele vejen op gennem systemet.

Det fremgår klart af Højesterets afgørelse, at man var enig i, at en flytning ville være godt for kvinden, men Højesteret er bundet af lovgivningen, så afgørelsen blev, at hun ikke kunne flytte. I begrundelsen tilføjede Højesteret, at det må anses for tvivlsomt, om det har været hensigten at udelukke en flytning i en situation som denne, men Højesteret kan ikke tilsidesætte ordlyden af § 129, idet det er lovgivningsmagtens opgave at tage stilling til, om bestemmelsen i særlige situationer har fået et mere restriktivt indhold end tilsigtet. Dvs. hvis Højesteret godkendte flytningen, ville man ændre loven, og det er ikke Højesterets kompetence.

Højesteret siger aldrig mere end nødvendigt i sine begrundelser, så det har været dem magtpåliggende at sende dette vink med en vognstang til Folketinget. Det er nu 8 år siden, men politikerne har endnu ikke fundet anledning til at revurdere bestemmelsen.

Jeg er bekendt med, at Ankestyrelsen i øjeblikket behandler flere sager med lignende problemstilling. Ankestyrelsen er helt sikkert opmærksom på dilemmaet, for man har skrevet til klagerne, at klagen skal afgøres sammen men andre sager med lignende problemstilling. Det er udtryk for, at man tager problemet alvorligt, og jeg håber, at man inden for lovens rammer kan træffe fornuftige afgørelser, men det bliver svært. Ankestyrelsen er som Højesteret bundet af lovgivningen, og Ankestyrelsen er tillige bundet af Højesterets praksis.

Jeg opfordrer derfor Folketinget til at tage bestemmelsen op til overvejelse. Det kræver meget grundige overvejelser, for det er et stort ansvar at formulere en lov, der er afgørende for, hvor og hvorledes mennesker, som ikke selv kan sige til eller fra, skal bo. Den beskyttelse, som loven er tiltænkt, må ikke svækkes, men samtidig skal der være mulighed for udvikling og trivsel hos de mennesker, der er omfattet af loven.

I familieretten har man bestemmelser om, hvorledes afgørelsen om barnets bopæl skal træffes, når forældrene er uenige. Her er udgangspunktet barnets perspektiv. Det er en anden situationen, men jeg tror dog på, at det altid er godt at prøve at sætte sig i personens sted, når man skal bestemme over andre, så jeg håber, at "den handikappedes perspektiv" bliver en del af loven.

Advokat Marianne Bitsch

Fredericia Advokaterne

Høgevej 1

7000 Fredericia